

รูปแบบ รายละเอียด และสัญลักษณ์สำคัญในพิธีบุญหลังบ้าน
และพิธีเสียดะแบะกะบานของหมู่บ้านกระเคื่อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พิธีบุญหลังบ้าน

หมู่บ้านกระเคื่องตั้งอยู่ริมคลองบางบาล (แม่น้ำเจ้าพระยาเดิม) โดยปลูกบ้านเรือนเรียงรายกันไปตามริมแม่น้ำ ลักษณะดังกล่าวของหมู่บ้านกระเคื่อง เรียกเป็นคำเฉพาะในภาษาอังกฤษว่า "Strip Village" แปลว่า หมู่บ้านเป็นแถวยาวไปตามแนวแม่น้ำหรือทางถนน (เสฐียรโกเศศ, 2531: 39)

ดังนั้น คำว่า "หลังบ้าน" หมายถึง ตอนหลังของหมู่บ้าน เป็นสวนถัดสวนออกไปเป็นทุ่งนา ทั้งนี้เพราะชาวบ้านจะตั้งบ้านเรือนหันหน้าสู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา หรือคลองบางบาล

สถานที่ทำพิธีบุญหลังบ้าน คือ บริเวณกึ่งกลางของหลังบ้านของหมู่บ้านกระเคื่อง เป็นทางไปบ้านเหนือบ้านใต้ มีทางแยกออกไปบริเวณทุ่งนา

หมู่บ้านในเขตตำบลบางบาลมี 5 หมู่บ้านที่อยู่ติดต่อกันเป็นระยะหลายหมู่บ้านก็เลยต้องมีหมู่บ้านหนึ่งเป็นตอนเหนือหรือตอนใต้ บ้านเรือนของหมู่บ้านกระเคื่องที่ติดต่อกับหมู่ 5 ของตำบลบางบาลนี้ ชาวบ้านจะเรียกว่า "บ้านเหนือ" และบ้านเรือนที่ติดมาทางหมู่ที่ 2 (บ้านบางบาล) จะเรียกว่า "บ้านใต้" และช่วงกลางของหมู่บ้านกระเคื่องคือ บริเวณที่ทำพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะแบะกะบาน

แต่เดิมชาวบ้านจะเรียกบริเวณดังกล่าวว่า "ต้นสะตือร้าน" เพราะจะมีลานกว้างใต้ต้นสะตือใหญ่ ปลูกโดยคนในหมู่บ้าน ต่อมาตาฟ่วง เป็นคนโสด ลูกเมียไม่มี เป็นคนมีที่นาและทรัพย์สินมาก ตัวคนเดียว แกล่ถวายเป็นที่นาทั้งหมดให้กับวัดโบสถ์ และตัวแกมาอาศัยวัด ตาฟ่วงเป็นคนที่ปลูกร้านไม้ไว้ใต้ต้นสะตือ ลักษณะของ "ร้าน" ก็มีเสาไม้สูงประมาณ 1 เมตร ปลูกด้วยกระดานกว้าง 3 เมตร ยาว 4 เมตร ใต้เป็นขอบขึ้นมา 3 ด้าน อีกด้านโล่งมีบันไดไม้สำหรับขึ้นลง เวลาทำพิธีบุญหลังบ้านของหมู่บ้านกระเคื่องแต่เดิมก็จะใช้ร้านเป็นที่สำหรับพระสงฆ์ ส่วนชาวบ้านจะปูเสื่อปูฟางข้าว บนพื้นดินบริเวณร้านใต้ต้นสะตือ

ต่อมาในปี พ.ศ.2516 กรมชลประทานได้ทำถนนคันคลองชลประทานเข้าไปในบริเวณที่นาของหมู่บ้าน ทำให้บริเวณลานใต้ต้นสะตือร้านแคบ และร้านก็ถูกรื้อไป และมี "ศาลาประจำหมู่บ้าน" เกิดขึ้นแทน ซึ่งสร้างเอียงมาทางด้านหน้าติดกับถนนผ่านหมู่บ้าน (ดูแผนที่แสดงบริเวณที่ทำพิธีเดิมและที่ทำพิธีใหม่ หน้า 37) และ (ภาพที่ 13, 14 หน้า 105)

ลักษณะของศาลาประจำหมู่บ้าน

เป็นหลังคาทรงไทย มีชายคายื่นออกมา 4 ด้าน หลังคามุงด้วยสังกะสี เสาที่ใช้เป็นเสาปูน ใช้พื้นดินเป็นพื้นของศาลา ไม่มีฝาผนัง ปล่อยโถงทั้ง 4 ด้าน ยกพื้นไม้เป็นที่นั่งยาวรอบศาลา เว้นทางเข้าศาลาไว้ทางทิศเหนือ

ภายในศาลาจะมีพระพุทธรูปปางสมาธิประดิษฐานทางมุมสุดของศาลา ด้านทิศตะวันออกตรงกลางศาลามีตู้ใส่หนังสือแต่ไม่มีหนังสือ กระจกตู้ถูกทุบแตกหมด ตู้ไม้บริจาคโดยนายโอฬาร อากาศวิภาต นายกสมาคมพ่อค้าข้าว เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2522

การประกอบพิธีบุญหลังบ้าน

การประกอบพิธีบุญหลังบ้านของหมู่บ้านกระเตื้องแยกตามความเชื่อได้ 2 ส่วน คือ

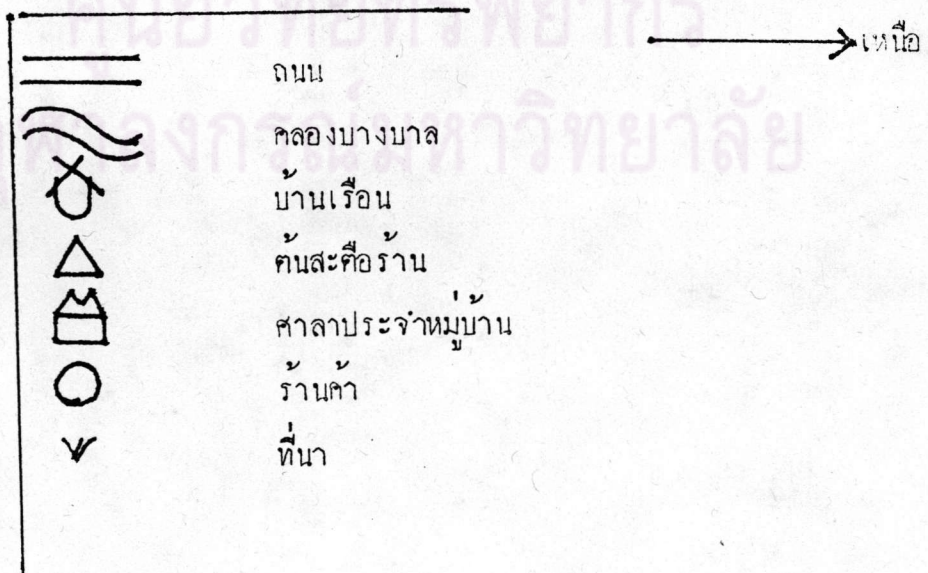
- 1) พิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อถือทางพุทธศาสนา คือ พิธีบุญ ที่กระทำโดยพระสงฆ์ เป็นผู้ประกอบพิธี
- 2) พิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องการนับถือผี คือ พิธีเสี้ยกะแบะกะบาน ประกอบพิธีโดยชาวบ้าน

ความหมายและความเป็นมาของพิธีบุญหลังบ้าน

ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายในพิธีกรรมความเชื่อในเรื่องพิธีเสี้ยกะแบะกะบานให้เป็นที่เข้าใจตรงกันเสียก่อน

กะแบะหรือกะบะ เป็นคำไทยแท้ ทำด้วยไม้หลายชิ้นประกบกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีฝาดรอบที่ทำด้วยไม้เช่นกัน เป็นภาชนะสำหรับใส่สับข้าวของชาวบ้าน (ดูรูปภาพที่ 15, 16 หน้า 106) ตามความหมายของชาวบ้านกระเตื้อง

แผนที่แสดงบริเวณที่ประกอบพิธีบวชหลังบ้านที่เดิมกับที่ใหม่
ของหมู่บ้านกระเต็ง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนคำว่า "บาน" ความหมายมีดังนี้ "น. ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ขนาดเล็กกว่ากระดังงา
ราวหนึ่งนิ้ว กะบานที่ว่า" (ล้อม เฝิงแก้ว, 2534: 34)

ในที่นี้ "กะบาน" คือ ภาชนะที่ใส่เครื่อง เช่น นิยมทำด้วยกาบกล้วยหักเป็นสามเหลี่ยม
บ้าง สี่เหลี่ยมบ้าง ๖เหลี่ยมบ้าง ๗เหลี่ยมบ้าง ๘เหลี่ยมบ้าง ๙เหลี่ยมบ้าง ๑๐เหลี่ยมบ้าง
(รวมต้อง๖เหลี่ยมบ้าง) เป็นก้นกะบาน

หรือ "กระบาน" คือ ของที่ทำด้วยกาบหวดหยาบสิ่งอื่นเป็นสามเหลี่ยมบ้าง สี่เหลี่ยมบ้าง
๖เหลี่ยมบ้าง ๗เหลี่ยมบ้าง ๘เหลี่ยมบ้าง ๙เหลี่ยมบ้าง ๑๐เหลี่ยมบ้าง

"เสียดกะเบาะกะบาน" ในความหมายของพิธีบุญหลังบ้านนี้ คือ ตักตาที่ใส่ในกะเบาะกาบ
กล้วยพร้อมทั้งเครื่องเซ่นผี แล้วนำไปวางหรือแขวนไว้ที่ทางสามแพร่ง

ในความหมายของชาวบ้าน พิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดกะเบาะกะบานคือ ถาดชีวิต ถ่าย
ชีวิต ที่ทำส่งไปให้เจ้ากรรมนายเวร (ยมบาล) โดยการปั้นคน, สัตว์เลี้ยง จำนวนเท่าที่เลี้ยงไว้
ส่งไปให้แทนชีวิต แทนตัว แล้วอย่ามาเอาสิ่งมีชีวิตในบ้าน อย่าให้เป็นอันตราย โรคภัยไข้เจ็บจะ
ได้ไม่มาแผ้วพาน ถ้าจะตายก็ขอต่ออายุ

ส่วนความเป็นมาของบุญหลังบ้านนั้น โดยทั่วไปชาวบ้านที่อาวุโสที่สุดของหมู่บ้าน คือ
ยายชม ทองฮ่อน อายุ 93 ปี เล่าว่า ตั้งแต่แก่จากความได้ก็เห็นเขาทำมาอย่างนี้ จะมีโรคภัย
ไข้เจ็บหรือไม่มี ก็จะทำกันทุกปีเป็นประจำ

แต่จากคำบอกเล่าของ ยายมุก ดนตรี อายุ 86 ปี กล่าวว่า แก่เคยได้ฟังคนเฒ่าคนแก่
จำได้ว่าชื่อ ยายจันทน์ เล่าให้ฟังว่า "แต่ก่อนที่หมู่บ้านกระต้อมมีผีห่าจะมาเอาคนเมืองมนุษย์ ต้อง
กินยา "ไพศาล" (กัญชา) จึงจะกินผีห่าได้

หมู่บ้านกระต้อมขณะนั้นเป็นโรคท้องร่วงตายกันมาก ร่องกระต้อมไม่ว่าร่องเล็กร่องใหญ่
ต้องอุดหมด เพราะเวลาหมาหอน ผีห่าจะได้ไม่ขึ้นมาตามร่องกระต้อม

ขณะเกิดโรคระบาด พ่อของยายมุก ดนตรี และปู่ของยายชม ทองฮ่อน ก็ตายด้วยโรค
ระบาด คือท้องร่วง ชาวบ้านจะเรียกว่า "โรคห่า" และพิธีเสียดกะเบาะกะบานนี้จะเริ่มก่อนไม่รู้
แต่ก็เริ่มมีการปั้นแทนตัวเกิดขึ้น

ลักษณะสำคัญของพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะเบาะกะบาน

ชาวบ้านกระตือรือร้นที่จะทำบุญหลังบ้านและเสียดะเบาะกะบานในช่วงหลังการเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว คือเดือนห้า หรือเมษายน ถือเป็นสิ้นปีเก่าและขึ้นปีใหม่ พิธีนี้จะทำหลังจากพิธีสงกรานต์ผ่านไป แล้ว และทำเป็นประเพณีพิธีประจำปีต้องทำกันทุกปี และในระหว่างนี้เป็นช่วงที่ชาวบ้านว่างจากการทำนา รายละเอียดของพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะเบาะกะบานสามารถแสดงให้เห็นดังบทบรรยายต่อไปนี้

เมื่อย่างเข้าเดือนห้า ก็จะมีประเพณีสำคัญคือสงกรานต์ ในระหว่างวันที่ 12-15 เมษายน ในหมู่บ้านกระตือรือร้นก็จะมีการทำบุญอัฐิ, ทำบุญสงกรานต์, สรงน้ำพระ เสร็จสิ้นแล้ว ชาวบ้านในหมู่บ้านก็เริ่มปรึกษาหารือกันหลายฝ่าย ตกลงกันว่าวันไหนเหมาะสมควรจะทำพิธีบุญหลังบ้าน ไม่ได้ดูฤกษ์ยามเป็นเรื่องเป็นราว ดูความพร้อมกันมากกว่า เมื่อได้วันเป็นที่ตกลงกันแล้ว ผู้นำหมู่บ้านกับชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายจะเริ่มมีการบอกบุญไปยังบ้านเรือนต่างๆ ในหมู่บ้าน ว่าใครจะร่วมทำบุญในพิธีในวันนั้นอย่างไร จะเป็นอาหารหรือเงินก็ได้แต่จะศรัทธา ด้วยความเชื่อกันว่า พิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะเบาะกะบานจะทำให้ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย, ต่ออายุ, สะเดาะเคราะห์ หากได้ทำแล้วคนที่ทำก็จะเกิดความสบายใจ, ความมั่นคงปลอดภัย

พิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะเบาะกะบาน คือ การสร้างความมั่นคงปลอดภัย, สบายใจของชาวบ้านกระตือรือร้นก่อนลงมือทำนา เป็นการสร้างพลังใจในการทำงานให้ชาวบ้านมั่นใจว่า ในการทำมาหากินของเขาจะไม่มีความทุกข์ไข้เจ็บอันเนื่องมาจากการกระทำของ "ผี" มาเป็นอุปสรรคเพราะได้ส่งตัวแทนทั้งคน, สัตว์, เครื่อง เช่น, กรวดน้ำบอกเล่าไปให้ เป็นบริวารแทนตัวแล้ว และการได้บั้งสิ่งต่างๆ ไปเป็นสัญลักษณ์ของการก่อให้เกิดมีชีวิตใหม่ ซึ่งจะนำมาแต่ความสุขความเจริญมาให้

ตอนเย็นของพิธีบุญหลังบ้านบริเวณศาลาหลังบ้าน หรือศาลาประจำหมู่บ้าน จะเตรียมจัดสถานที่สำหรับพระสงฆ์จำนวน 4-5 รูป ตั้งบาตรน้ำพุทธมนต์, เครื่องบูชาพระพุทธ, วงค้ายสายสิญจ์รอบบริเวณพิธีคือรอบศาลา ปูเสื่อบนพื้นศาลาประจำหมู่บ้าน

ชาวบ้านก็จะช่วยกันขนทรายจากหน้าบ้านมากองรวมกัน ก่อเป็นเจดีย์แหลมๆ ก่อไว้ต่อจากพระพุทธรูปนอกศาลา ในบริเวณศาลาก็มีเสื่อที่ปูสำหรับชาวบ้านมาฟังพระสวดมนต์เย็น ส่วนที่นั่งยกพื้นขึ้นไปเป็นอาสนะของพระสงฆ์ คนที่ช่วยจัดสถานที่จะเป็นผู้ชายอายุ 60 ปีขึ้นไป เพราะได้ผ่านการบวชเรียนทำให้เข้าใจขั้นตอนและอุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีกรรม ส่วนผู้หญิงก็จะมาช่วยกันทำอาหารเลี้ยงชาวบ้านที่มาร่วมในพิธี

บริเวณที่ทำอาหารก็จะปลูกเป็นโรงขี้เมา อยู่ไม่ไกลจากบริเวณศาลานัก นอกจากนี้จะมี วงกลองยาวเล่นเพื่อความครึกครื้น และเป็นการบอกให้ชาวบ้านในหมู่บ้านกระตือรือร้นว่า พิธีใน ตอนเย็นใกล้จะเริ่ม

เวลา 15.00 น. โดยประมาณ ชาวบ้านแต่ละบ้านจะนำขี้เมาใส่ทรายที่มีดอกไม้, ฐูป, เทียน, ธง ปักมาในขันทราย แล้วนำมาวางไว้หน้าพระพุทธรูปในศาลา

เวลา 16.00 น. พระสงฆ์ที่มนต์จำนวน 4-5 รูป จะเดินจากวัดมาถึงบริเวณศาลา หลังบ้าน และเข้าไปในพิธี โดยพระสงฆ์และพระพุทธรูปจะนั่งหันหน้าไปทางทิศเหนือของหมู่บ้าน มีการตั้งขันเมาพระพุทธรูปมนต์ พระสงฆ์จะสวดสาธยายมนต์

เมื่อสวดจบแล้วพระก็จะกลับวัด ชาวบ้านที่มาฟังพระสวดมนต์เย็นเสร็จแล้วก็จะมีการ เลี้ยงอาหารกันในบริเวณศาลา มีการสนุกสนานกับวงกลองยาวโดยการร้องว่า พอตอนกลางคืนก็ จะมีมหรสพ อาจจะเป็นลิเก, ภาพยนตร์, ดนตรี ก็แล้วแต่ทางกรรมการหมู่บ้านจะจัดหามาได้

หลังจากเสร็จพิธีสวดมนต์เย็น เลี้ยงอาหารกันแล้ว ชาวบ้านขณะมีพิธีจะเป็นผู้หญิงทั้งหมด ช่วงอายุ 60-80 ปี จะกลับมาทำ "กะเบาะกะบาน" เพื่อจะนำมาทำพิธีในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น คนรุ่นใหม่ซึ่งเกียจป้อน แต่ตัวบ่าทวิจะไปตลอดชีวิตเพราะเคยทำมา (นางทวิ โต๊ะนาค, สัมภาษณ์) ซึ่งมีวัสดุอุปกรณ์ขบวนการในการทำพิธี ซึ่งจะอธิบายโดยใช้กรอบแนวคิด "สัญลักษณ์สำคัญ (Dominant Symbols) ของ Victor Turner (1967)

สัญลักษณ์สำคัญในพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียกะเบาะกะบาน

สัญลักษณ์สำคัญ (Dominant Symbols) ตามที่ปรากฏในบุญหลังบ้านและเสียกะเบาะกะบานนี้ เริ่มต้นจากวัสดุต่างๆ ต่อไปนี้

1) ดินเหนียว

เป็นดินเหนียวบริเวณที่นา หรือบ่อปลากกลางนา ดินที่ขุดถ้าเป็นดิน "ขุยปู" คือดินที่ปูนาขุดคุ้ยขึ้นมาจะดี เพราะเนื้อจะละเอียดและสีแดงสวย เวลาที่จะขุดดินจะเป็นตอนเย็น ใช้ไม้ไผ่ สีสุกขุดดินเหนียว ทิศทางที่ขุดก็แล้วแต่สะดวก ส่วนมากจะหันหลังให้ดวงอาทิตย์ และตอนจะลงมือขุดดินบางคนก็จะขอเจ้าที่เจ้าทางก่อน ขุดใส่มาบนใบตอง ใบตองก็ฉีกเอามาจากริมบ่อปลากกลางนา บริเวณรอบบ่อปลาจะปลูกต้นกล้วยไว้รอบบ่อ เมื่อได้ดินเหนียวตามที่ต้องการ เรียบร้อยแล้วก็นำเข้ามาในบ้าน

นาดินเหนียวที่ขุดมานวดให้ดินเหนียวเนียนเป็นเนื้อเดียวกัน จึงจะลงมือปั้น สิ่งที่จะต้องใช้ดินเหนียวปั้น มีดังนี้

- คน จะปั้นเท่าจำนวนคนที่อาศัยอยู่ในบ้าน ไม่ว่าจะ เป็นลูก, หลาน แต่เดิมจะปั้นหมดทุกคนที่เป็นวงศ์วาร บางบ้านจะเป็น 30-40 คน เพราะญาติพี่น้องมาก ต่อมาก็ลดลงมาปั้นเฉพาะลูก, หลาน ที่เกิดในหมู่บ้านเท่านั้น

ความสูงของตุ๊กตาคน ถ้าเป็นผู้ใหญ่จะปั้นตุ๊กตาสูงประมาณ 2 องคุลี (ประมาณ 2 ขอนิ้วมือ) ถ้าเป็นตุ๊กตาเด็กความสูงก็จะลดหลั่นลงมาตามส่วน บางบ้านจะปั้นตุ๊กตาคนเท่ากันหมด

วิธีการปั้น จะไม่ปั้นอวัยวะตุ๊กตาทีละส่วน แล้วนำมาต่อกัน แต่จะปั้นจากดินเหนียวก้อนหนึ่งหยิบออกไปเป็นหัว, แขน, ขา ไม่ต้องเขียนหน้าตา คือคิ้ว, ตา, จมูก, ปาก แขนของตุ๊กตาบางบ้านจะปั้นให้กางแขน กางขาออกมา บางบ้านจะปั้นในลักษณะพนมมือ

ตุ๊กตาทุกตัวต้องห่มผ้าสไบเฉียงทุกตัว ตุ๊กตาที่ปั้นจะไม่มีการเปลือยกายล่อนจ้อน ตุ๊กตาที่ปั้นแทนตัวเด็กจะหาผ้ามาห่มสีจืดจางหน่อย ส่วนตุ๊กตาที่ปั้นแทนผู้ใหญ่จะห่มผ้าสีเรียบๆ (ดูภาพที่ 17 หน้า 107)

- สัตว์ ดินเหนียวที่ปั้นเป็นสัตว์ จะต้องมีความเท่ากันกับสัตว์ที่เลี้ยงไว้ในบ้าน ปั้นทั้งที่เลี้ยงไว้ใช้งาน และเลี้ยงไว้ดูเล่น, เป่าบ้าน ที่ชาวบ้านนั้นก็จะมีสุนัข บ้านไหนเลี้ยงสุนัขไว้ 4 ตัวก็ปั้น 4 ตัว, แมว, ไก่, ควาย, วัว เลี้ยงไว้จำนวนเท่าใดก็ปั้นไปเท่านั้น

ขณะที่ปั้นทั้งตุ๊กตาคน, สัตว์ ชาวบ้านที่ปั้นไม่คิดว่าคาถาอะไร หรือถ้าปั้นสัตว์ชนิดใดไม่ได้ เช่น ควาย หรือสัตว์ชนิดอื่น ก็จะขอแรงให้ผู้ชายที่มีฝีมือ ก็คงไม่พ้นพ่อบ้านของแต่ละบ้านที่ช่วยปั้นให้

- แก้ว, แหวน, เงินทอง จะปั้นเป็นพานดินเหนียว ปูด้วยใบตองสด แล้วปั้นเป็นแหวน ลักษณะเป็นห่วงกลมๆ จะจำนวนเท่าใดแล้วแต่ความพอใจ และพานที่ใส่ ปั้นเป็นสตางค์ลักษณะกลมๆ แบนๆ แทนเงินนั่นเอง ปั้นเสร็จแล้ววางไว้ในพานดินเหนียว

2) กาบกล้วย, ใบตองสด

ใช้กาบกล้วยของกล้วยน้ำว้า หรือกาบกล้วยน้ำว้าก็ได้ ถ้าบ้านไหนไม่มี แต่สำหรับชาวบ้านกระเดื่องเกือบทุกครัวเรือนจะปลูกลกล้วยน้ำว้าที่กล้วยน้ำว้า ชาวบ้านจะตัดเอากาบกล้วยมา แล้วนำมาหักเป็นรูปสามเหลี่ยมบ้าง สี่เหลี่ยมบ้าง ขนาดของกะบานจะมีขนาดเล็กใหญ่เท่าใดก็ขึ้นอยู่กับจำนวนตุ๊กตาที่ปั้น และเครื่องเช่นต่างๆ ที่จะใส่ กับความยาวของกาบกล้วย คุณลักษณะ

ของปากกล้วยน้ำไท ลำต้นจะสูงใหญ่กว่าต้นกล้วยชนิดอื่นๆ และปากกล้วยน้ำไทจะมีความกว้างและความสูงของต้นกล้วยน้ำไท ทำให้ปากของกล้วยชนิดนี้ยาว ทำให้ทำกะبانได้ใหญ่ได้ตึกกว่ากล้วยชนิดอื่น (รูปภาพที่ 18 หน้า 107 และภาพที่ 19 หน้า 108)

จากนั้นตัดใบตองของต้นกล้วยมาด้วย เพื่อนำมาปูรองก้นกะبان และเย็บกระตุงใบตองสำหรับใส่เครื่องเช่น

การปูใบตองปูเอาทางที่มีเส้นลายบนของใบเห็นได้ชัด มีสีเขียวเข้มกว่าอีกด้าน เอาด้านตั้งกสาวไว้ข้างบน ปูให้เต็มก้นกะบานตามรูปทรงของกะบาน แล้วตัดขอบใบตองให้พอดี

กระตุงเย็บด้วยใบตองสด มีกระตุง 4 มุมและกระตุง 3 มุม จำนวนกระตุงที่ต้องใช้ 3-4 ใบ แล้วแต่บ้านไหนสะดวก 3 หรือ 4 ใบ

กระตุง 4 มุมจะใช้ใบใหญ่ 1 ใบ มีความกว้างของปากกระตุงประมาณ 4 นิ้ว กระตุง 4 มุม 1-2 ใบ มีความกว้างของปากกระตุงประมาณ 3 นิ้ว และกระตุง 3 มุม ความกว้างของปากกระตุงประมาณ 2 นิ้ว 1 ใบ

3) น้ำไฟ" (ต้นกอไฟ)

จะใช้น้ำไฟสีสุกตัดมาจากกอในหมู่บ้าน แต่ละครัวเรือนจะมีกอไฟเป็นของครอบครัว ชาวบ้านกระตุงจะรู้ว่ากอไฟกอนี้เป็นของใคร เพราะจะมีชื่อเรียกเจ้าของหรือคนปลูกไว้ เช่น กอยายจ้อย, กอตาเปลื้อง ฯลฯ ชื่อเหล่านี้เจ้าตัวไฟได้มีชีวิตอยู่ได้ตายไปนานแล้ว บรรดาลูกหลานก็จะได้รับผลประโยชน์จากกอไฟเหล่านี้ เช่น ขุดหน่อไปไปทำเป็นอาหารรับประทาน, ลำของกอไฟสีสุกจะนำเอากัง (กัง คือการนำน้ำไฟมาผ่าให้เส้นบางๆ ชาวบ้านเรียกว่า ตอก) เป็นตอกใช้สำหรับสานเครื่องใช้ต่างๆ ได้

ต้นไฟในหมู่บ้านกระตุงจะมี 2 ชนิด คือ ไฟป่ากับไฟสีสุก ไฟป่าจะอยู่นอกหมู่บ้าน บริเวณระหว่างหมู่บ้านกับที่นา

ไฟป่า ชาวบ้านจะนำมาใช้ประโยชน์ในการใช้ "สระ" (สูมกอง) ทางเข้าบ้าน แพนรื้อบ้าน หรือสระบริเวณที่ไม่ต้องการให้คน, สัตว์ เข้าไปในบริเวณนั้นๆ เพราะคุณสมบัติของไฟป่าหนามละเอียด, แหลม, มีมาก ขนาดลำต้นเล็กประมาณเท่านิ้วมือของคนเท่านั้น จากคุณสมบัตินี้ชาวบ้านก็จะใช้หนามของไฟป่าใส่แยกเม็ดข้าวออกจากต้นข้าว เป็นฟางข้าวได้

ไฟสีสุก ชาวบ้านจะใช้ได้ตั้งแต่หน่อมาใช้ประกอบอาหาร ลำต้นจะใช้จักสานภาชนะไว้ใช้สอย ใช้ลำไฟที่แข็งแรงเป็นเสาของบ้านเรือน หรือทำนั่งร้านสำหรับก่อสร้างงานต่างๆ เพราะลำต้นสูงแข็งแรง

สำหรับพิธีเสียดกะแบะกะบานจะใช้ไม้ไผ่สีสุกเหลาเป็นซี่ ยาวตามความกว้างยาวของรูปกากบกล้วยที่หักเป็นรูปสามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยม แล้วใช้ไม้ซี่ๆ วางทะลุกากบกล้วยเพื่อทำเป็นกั้นกะบาน จำนวนที่ใช้ไม้ไผ่เหลาเป็นซี่ 7 ซี่

4) เครื่องเซ่น

- ในกระทงใบตองสด 4 มุม ที่มีความกว้างของปากกระทง 4 นิ้ว จะใส่ของเหล่านี้ พริกแห้ง, หอมแห้ง, กระเทียมแห้ง, เกลือ, ถั่ว, งา, ข้าวสาร, ปลาเค็ม, ปลาย่าง, ปลาร้า, กะปิ, หมาก, พลู, น้ำตาลปีบ, มะขามเปียก

ของที่กล่าวมาข้างต้นไม่จำเป็นต้องมีครบทุกอย่าง บ้านไหนมีแค่ไหนก็ใส่ไปเท่าที่มีในครัวของตน

- ในกระทงใบตองสด 4 มุม ที่มีความกว้างของปากกระทง 3 นิ้ว หรือรองลงมา จะใส่ข้าวสุก, อาหารคาวจะเป็น ต้ม, แกง ที่จะไปทำบุญ บางกะบานจะแยกข้าวสุก กับอาหารคาว จึงต้องทำกระทงขนาดนี้ 2 ใบ

- ในกระทงใบตองสด 3 มุม ความกว้างของปากกระทง 2 นิ้ว จะใส่ขนมหวาน

- กระป๋องใส่น้ำ 1 กระป๋อง สมัยก่อนจะใช้กระป๋องไม้ไผ่สีสุก

- กล้วย 3 ดอก

5) ขันทราย

ขันที่ใช้พิธีนี้ใช้ขันในบ้านเรือน จะเป็นขันลงหิน, ขันทองเหลือง, หรือขันอลูมิเนียม ใบนี้ต้องมีขนาดใหญ่กว่าขนาดกว้างไม่ควรจะเกิน 5 นิ้ว แต่จะไม่ใช้ขันพลาสติกในการใส่ทรายประกอบพิธี

ทรายที่นำมาใส่ในขัน เป็นทรายจากริมคลองหน้าบ้านของชาวบ้านที่เรียกว่า "ดินท่า" บุทรายด้วยไม้ไผ่มาใส่ขันที่เตรียมไว้

หาดอกไม้ที่มีในละแวกบ้านที่พบมีดอกมะลิ บางบ้านจะนำมาร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องลงไปที่ก้านกล้วย หรือใช้ทางมะพร้าวเหลาเอาใบออกและเอาดอกมะลิมาเสียบลงใบแล้วนำมาปักในขันทราย ดอกบานชื่น, ดอกเข็ม, หรือดอกอื่นๆ นำมาปักในขันทราย

ปักกล้วย 3 ดอก เทียน 1 เล่ม บางขันทรายจะนำธูปสีต่างๆ มาปักขันละ 1-2 อัน (ดูภาพที่ 20 หน้า 109)

6) ก่อพระทราย

ชาวบ้านจะนำทรายจากหน้าบ้านริมคลองที่เรียกว่า "ดินท่า" เพราะคลองบางบาล จะมีพื้นน้ำเป็นทราย จะนำทรายมากองรวมกันทางด้านขวาของพระพุทธรูปในศาลาประจำหมู่บ้าน มาก่อเป็นรูปแหลมๆ แบบเจดีย์

จากฐานของพระทรายจะทำเป็นบันได มีดอกไม้ที่ทางขึ้นบันได สุตบันไดจะปักดอกไม้ไว้ขึ้นไปถึงยอดแหลมๆ เสร็จแล้วตกแต่งประดับประดาด้วยธงสีต่างๆ รอบๆ พระทราย มีธงสีแดง, สีฟ้า (น้ำทะเล)

รอบๆ ฐานจะนำทรายมาทำเป็นคันเขอบอาณาเขต แล้วปักธงตามคันเขอบตลอดแนว โดยหันหน้าบันไดพระทรายที่ก่อ (ชาวบ้านเรียกว่า เจดีย์พระทราย) ไปทางทิศเหนือ ขณะที่ก่อพระทรายไม่ได้ว่าคาถาอะไร จะมีด้ายสายลึงค์ที่วนรอบพิธีคือศาลา มาที่เจดีย์พระทรายนี้ด้วยและไปสิ้นสุดด้ายสายลึงค์ไว้ที่ข้างพระพุทธรูปในศาลา

7) ทางสามแพร่ง

คือบริเวณที่ถนนผ่านหลังหมู่บ้าน มีทางแยกไปสู่ที่นาของชาวบ้าน หรือหมายถึงทางที่มาพบกันจะเป็นคนหรือสัตว์ เป็นที่รวมของหมู่บ้าน บริเวณสามแพร่งของหมู่บ้านกระเดื่อง คือ บริเวณที่มีศาลาประจำหมู่บ้าน (ดูภาพที่ 21 หน้า 110) เป็นจุดรวม ทางแบบนี้พบได้ในหมู่บ้านหรือหมู่บ้าน และจะไม่อยู่ในบริเวณบ้านเรือนพักอาศัยของชาวบ้าน จะอยู่บริเวณรอบนอกออกไปจากบ้านเรือน

ที่สำคัญชาวบ้านเชื่อว่า คนเราเมื่อตายแล้วจะเป็น "เจตภูมิต์ 4" แล้วก็จะวิ่งไปเป็นผีเรือน 1, ผีกระโดด 1, ผีกอหญ้า 1 ที่เหลือหาที่อยู่ไม่ได้ก็จะไปเป็น "ผีสาแหร" (ร่อนเร่) เทียวเดินไป ถ้าเราไปวางเครื่องเซ่นหรือกระบานไว้ที่ทางสามแพร่ง ผีพวกนี้จะแวะมารวมกัน (นางทวิ ไช้ะนาค, สัมภาษณ์) (ดูภาพที่ 22 หน้า 110)

ส่วนอีกความเชื่อหนึ่งจากผู้ที่ชาวบ้านเรียกว่า "เจ้าพิธี" คนที่ทำพิธีเกี่ยวกับการยกเสาเรือน, ตั้งศาลพระภูมิ พูดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า พิธีบุญ ผีบางตัวจะเข้ามารับส่วนบุญไม่ได้ มีพวกเปรต, อสุรกาย ดังนั้นเวลาที่ขมขมเทวดา ผีพวกนี้จะเข้าไปในบริเวณพิธีไม่ได้ เรียกว่า "พวกสัมพะเวสี" คือตายไปแล้วยังไม่ได้เกิด สาแหรอยู่ (ร่อนเร่ไป) หรือตายก่อนกำหนด ผีพวกนี้จะอยู่ที่ทางสามแพร่ง เมื่อมารับส่วนบุญในพิธีไม่ได้ ชาวบ้านหรือคนที่ต้องทำกะเบาะกระบานไปวางให้ จะได้นอนมารบกวนทำให้เจ็บไข้ได้ป่วย และทางสามแพร่งนี้อีกความหมายหนึ่ง อาจจะมีหมายถึง 3 ภูพ คือ ภูพเทวดา, ภูพมนุษย์ และภูพของพวกเปรต, อสุรกาย (นายสมคิด (ฟอง) ป้อมศิลา, สัมภาษณ์)

แต่การพิจารณาลักษณะที่ใช้ในพิธีกรรมนั้น ทางมานุษยวิทยากำหนดไว้ชัดเจน แนวทางศึกษาเรื่องสัญลักษณ์ของ Victor Turner (1967: 27-28) กล่าวว่า "วัตถุเป็นเพียงสัญลักษณ์ประเภทหนึ่งเท่านั้น สัญลักษณ์ในบริบทของพิธีกรรมยังหมายถึงรวมถึงวัตถุ, การกระทำ และคำพูดหรือถ้อยคำที่ใช้ในพิธีกรรมนี้"

ดังนั้นการพิจารณาลักษณะสำคัญของพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะเบาะกะบานของชาวบ้านกระต๊อง ต้องพิจารณารายละเอียดอื่นนอกจากวัตถุ คือผู้ร่วมพิธี, การกระทำ และคำพูดในพิธีบุญหลังบ้าน และพิธีเสียดะเบาะกะบาน ดังจะนำเสนอต่อไปนี้

ผู้ร่วมงานและประกอบพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะเบาะกะบาน (Ritual Participants)

สิ่งที่จะต้องกล่าวเป็นอันดับแรกในการประกอบพิธีทางพุทธศาสนา คือ พระสงฆ์ และจากการเข้าไปสัมผัสสภาพอย่าง เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในพิธีบุญหลังบ้านและเสียดะเบาะกะบาน นั้น "ผู้หญิง" จะมีบทบาทมากที่สุด โดยเฉพาะผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว มีอายุในช่วง 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้อาวุโสของครอบครัว เรื่องนี้จะอธิบายเหตุผลในบทต่อไป ผู้หญิงในสถานะและวัยดังกล่าวจะมีบทบาท เป็นผู้เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และประกอบพิธีกรรมในส่วนพิธีเสียดะเบาะกะบาน ผู้หญิงเหล่านี้จะเป็นผู้เริ่มกระบวนการต่างๆ เช่น ขุดดินเหนียว, บั้งตุ๊กตา, หากาบกล้วยใบตอง, ทำกะบาน, ตัดไม้ไผ่, เตรียมเครื่องเซ่น, ทำอาหารคาวหวานสำหรับทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้า และในวันประกอบพิธีเสียดะเบาะกะบาน ผู้หญิงที่นำกะบานไปจะประกอบพิธีโดยไม่มีใครเป็นผู้นำในการทำพิธี ผู้หญิงที่ทำพิธีทุกคนจะรู้หน้าที่และขั้นตอนในการทำพิธี

ส่วนผู้ชายในหมู่บ้านกระต๊องจะมีส่วนร่วมในพิธีเกี่ยวกับการจัดสถานที่ที่จะทำพิธีในพิธีทางสงฆ์ เพราะผู้หญิงจะทำได้ยั้งสะดวกในการยก, ประเคนของกับพระ และสิ่งของบางอย่างทางพุทธศาสนา จะห้ามผู้หญิงแตะต้อง เช่น การจะโดนมือพระไม่ได้ศีลจะขาด เป็นต้น ก็เลยต้องเป็นหน้าที่ของผู้ชาย

สำหรับเด็กทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย จะไม่ได้มีส่วนร่วมในพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะเบาะกะบาน จะมีก็ตอนช่วยผู้ใหญ่นั่งตุ๊กตาดินเหนียว เด็กๆ จะสนุกและชอบที่ช่วยเหลือในส่วนนั้น

ดังนั้นโดยภาพรวมแล้ว เพศหญิงจะมีบทบาทในพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะเบาะกะบานมากที่สุด หรือกล่าวได้ว่า บุญหลังบ้านและเสียดะเบาะกะบาน เป็นพิธีกรรมของเพศหญิง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทในเรื่องของความเป็นผู้ดูแลทุกข์สุข ความปลอดภัยในเรื่องความสบายใจ

กล่าวคือ เป็นผู้สนับสนุนเบื้องหลังในการประกอบการทำมาหากิน ให้ผู้นำครอบครัวคือเพศชาย
นั้นเอง (ดูภาพที่ 23 หน้า 111)

**พฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เข้าร่วมพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะแบะกะบาน (Acts/
Behaviors)**

สำหรับพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมในพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะแบะกะบานที่ชาวบ้านใน
หมู่บ้านกระตือองกระทำมีดังต่อไปนี้

1) การร้องเพลงเต้นรำ คือ การร้องรำทำเพลงกับวงกลองยาว และเทปเพลงที่เปิด
ในงาน หลังจากพระสวดมนต์เย็นเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีการจัดเลี้ยงอาหาร ตอนนั้นก็มีการเต้นรำ
สนุกสนาน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของหมู่บ้านกระตืออง (ดูภาพที่ 24 หน้า
112)

2) การปั้นตุ๊กตาคน, สัตว์, สิ่งของ ด้วยดินเหนียว ถ้าบ้านไหนมีลูกหลานก็จะช่วยกัน
ปั้น ถ้าไม่มีใครช่วย เราจะเห็นภาพผู้หญิงอายุ 60-80 ปีนั่งปั้นตุ๊กตาบริเวณนอกชานของบ้าน ใน
การทำได้กล่าวแล้วว่า ผู้หญิงจะเป็นผู้หาวัสดุต่างๆ ผู้ชายจะไม่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย นอกจาก
จะถูกขอร้องให้ช่วยปั้นสัตว์ที่ปั้นไม่ได้ (ดูภาพที่ 25 หน้า 112)

3) วิธีการกรวดน้ำ ในเวลากรวดน้ำ ชาวบ้านในที่นี้คือ ผู้ที่ประกอบพิธีจะค่อยๆ เทน้ำ
จากภาชนะลงไปบนกะบาน ให้น้ำหมดพอดีกับพระสงฆ์ท่านอนุโมทนา โดยไม่ใช้มือหรือนิ้วมือกันน้ำที่
ไหลมาแต่อย่างใด จะรินน้ำจากภาชนะที่ใส่ลงไปบนกะบานเข้าๆ

4) เวลาที่จะนำกะบานไปวางที่ทางสามแพร่ง ผู้ประกอบพิธีจะจุดธูป 3 ดอกถือไป
พร้อมกะบาน ธูปที่จุดแล้วจะนำไปปักบริเวณที่จะวางกะบาน ถ้าเป็นกะบานรูปสามเหลี่ยมส่วนใหญ่
จะแขวนไว้ตามกิ่งไม้บริเวณทางสามแพร่ง ซึ่งเป็นต้นสะแก ถ้าเป็นกะบานรูปสี่เหลี่ยมจะวางไว้บน
พื้นดิน กะบานทั้งสองแบบจะทำเป็นเสาแหวก คือใช้ไม้ไผ่เหลาให้บางพอสมควร คือไม่อ่อนและไม่
แข็งจนเกินไป ดัดให้เป็นรูปโค้งตามที่ต้องการได้ ริดจากกันกะบานมาจากมุมทั้ง 3 หรือทั้ง 4 มา
ผูกรวบรวมกันไว้แล้วทำสำหรับหิ้ว (ดูภาพที่ 26 หน้า 113)

5) ชาวบ้านที่มาประกอบพิธีทั้งหญิงและชายร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน จะเลี้ยง
อาหารด้วยกัน 2 ครั้ง คือ ตอนเย็นของวันที่หลังจากพระสวดมนต์เย็น และตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น
หลังจากเสร็จพิธีบุญและพิธีเสียดะแบะกะบาน อาหารที่ทำเลี้ยงก็คือ อาหารและเงินที่ชาวบ้าน
ร่วมกันช่วยทำบุญ แม่ครัวก็เป็นคนในหมู่บ้านที่มีฝีมือและแรงพอจะช่วยทำงานให้ส่วนรวมไหว แต่พอ

เริ่มทุกคนก็จะช่วยกันยกอาหารจัดวาง ใครชอบพอกจะนั่งวงไหนก็นั่งร่วมวงกัน ไม่ตักอาหารवादกัน เป็นจาน จะนั่งล้อมวงกัน คนเฒ่าคนแก่ก็จะไม่ต้องออกไปยกอาหาร เพราะจะมีชาวบ้านช่วยยก ช่วยหามาให้ กินกันเรียบร้อยก็แยกย้ายกันกลับบ้าน เวียนของคน ก็จะเหลือชาวบ้านบางส่วนช่วยเก็บ สถานที่ให้เรียบร้อย ก็เสร็จพิธีทำบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะแะกะบาน

6) ขันทรายที่นำมาวางไว้ตั้งแต่ตอนเย็น พอเช้าเสร็จพิธีทั้งหมดแล้ว ชาวบ้านก็จะนำ ขันทรายไปหว่านไปโปรยรอบบ้าน บางคนจะยังไม่หว่าน แต่จะนำไปวางหน้าพระพุทธที่บ้านอีก 3 วัน แล้วจึงหว่าน โดยความเชื่อในการหว่านทรายรอบบ้านว่า ทรายที่ได้รับการปลุกเสกคาถา มีความศักดิ์สิทธิ์สามารถป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ, ฝักร้าย, ปีสาง, โจร, ลมฟ้าอากาศ, กันไปจนถึง เพลี้ยที่จะมาทำลายต้นข้าวในนา บางบ้านจะหว่านที่นาด้วย กันมอดก็ได้

คำพูดหรือถ้อยคำที่ใช้ในพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะแะกะบาน (Words)

ภาษาที่ใช้ในพิธีกรรมโดยทั่วไปนั้น เป็นภาษาที่แตกต่างไปจากภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจเป็นไปได้คือ ต่างภาษาไปเลย กับยังคงเป็นภาษาเดียวกัน แต่ต่างระดับการใช้คำ ต่าง ความหมาย และต่างบริบทกัน เช่น ในพิธีบุญ บทสวดจะเป็นภาษาบาลี ในส่วนพิธีกรรมของ พุทธศาสนา หรือบทกรวดน้ำของชาวบ้านที่จะอุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวร ตามความเชื่อของ ชาวบ้านก็เป็นกรณีหนึ่ง ในบทกรวดน้ำนั้นจะเป็นการพรรณาบรรยายกล่าวถึงสิ่งต่างๆ บุคคลต่างๆ ที่แทนความคิดความเชื่อในอุดมคติของชาวบ้านว่าอย่างไร เช่น น้ำที่ผู้ประกอบพิธีกรวดน้ำจะให้ แทนแม่น้ำคงคา พื้นดินจะแทนแม่นางธรณี ให้มาเป็นสักขีพยานในการประกอบพิธีนี้ และจะเป็นการ แผลบุญกุศลให้กับผู้ใดบ้าง จากคำกรวดน้ำต่อไปนี้

นามแม่คงคาเจ้าเอ๋ย	ศักดิ์ศรีนางแม่ธรณี
มาเป็นสักขีพยาน	ของข้าพเจ้าด้วย
ข้าพเจ้าได้ทำบุญในเวลาวันนี้	ขอให้น้ำของข้าพเจ้า
ไปกองอยู่หน้าอิมินา	ข้าพเจ้าขอแผ่ส่วนบุญ
ไปถึงคุณพระบิดาและมารดา	คุณครูอุปัชฌายาติกาทั้งหลาย
สามีภริยาโอรสาธิดา	ทาสกรรมหญิงชาย
โคกระบือทั้งหลาย	ข้าพเจ้าได้ใช้ได้สอย
ระเวียนระไวอยู่ไปมา	ทำพระยามัจจุราช
กัมปนาทมิช้านาน	คุณครูอาจารย์ที่ท่านได้สั่งสอน

ฝูงเทพนगर	ชั้นชอกกรรมา
สิบหกชั้นฟ้า	จะให้เหลือให้ไว้ทุกเส้นหญ้า
พระอินทร์พระพรหมพระยมกาล	เจ็ดทวารบาลทั้งสี่
มาตุลีเทวดามารักษาในราศี	ทำวเวสสุวัตน์ท่านเป็นใหญ่
ในฝูงผี ฝูงห่า และฝูงยักษ์	แม่ชื่อกาเนศประเสริฐนัก
พวกยักษ์ พญามาร	ครุฑ ช้างสาร จุดทั้งหลาย
อสุรกายอย่าให้เหลือให้ไว้ทุกเส้นหญ้า	สัพเพ สัตตา อเวลา โหนตุ

หรือบทกรวดน้ำเดียวกัน แต่รายละเอียดจะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย มีรายละเอียดดัง

ต่อไปนี้

ข้าพเจ้าจะขออุทิศส่วนบุญนี้ แผลไปให้เจ้ากรรมนายเวร ทาสกรรมหญิงชาย โศก
กระเบื้องทั้งหลาย ที่ข้าพเจ้าได้ใช้ ระเวียนระไวอย่าไปมา ทำวพระยาแม่มีสวาส พินาศ
อยู่ช้านาน ครูและอาจารย์ที่ท่านได้สั่งสอน ฝูงเทพนगरชั้นชอกกรรมา ทั้งสิบหกชั้นฟ้า
อย่าได้เหลือไว้ไว้ ทั้งพระอินทร์พระพรหมพระยมกาล ปฏิโลกบาลสี่ พระศุลี เทวดา
รักษาข้าพเจ้าในราศี ทำวเวสสุวัตน์ที่เป็นเจ้าในฝูงผี ประสาทพญามาร ฝูงห่า และฝูง
ยักษ์ แม่ชื่อกาเนศประเสริฐนัก ยักษ์ และพญามาร ครุฑ ช้างสาร สติทั้งหลาย เปรด
อสุรกาย อย่าได้เหลือไว้ไว้ทุกเส้นหญ้า สัพเพ สัตตา อเวลา โหนตุ
คากกล่าวที่ผู้ประกอบพิธีอุทิศส่วนบุญกุศลที่สำคัญและไม่ได้ เป็นที่พบเห็นก็รู้จักในชีวิต

ประจำวันจริงๆ แยกชื่อใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. แม่คงคา
2. แม่ธรณี
3. เจ้ากรรมนายเวร
4. ทำวพระยาแม่มีสวาส
5. ฝูงเทพนगर
6. สิบหกชั้นฟ้า
7. พระอินทร์
8. พระพรหม
9. พระยมกาล
10. เจ็ดโลกบาลทั้งสี่ (ปฏิโลกบาลสี่)

11. มาศศุลี (พระศุลี)
12. เทวดารักษาในราศี
13. ท้าวเวสสุวรรณ
14. ผูงผี, ผูงห้า, ผูงยักษ์
15. แม่ชื้อ
16. พญามาร
17. ครุฑ
18. ช้างสาร
19. เปรต, อสุรกาย

ตารางสรุปสัญลักษณ์สำคัญ (Dominant Symbols) ในเขตหลังบ้านและเสียดะแจะกะบาน

ตามกรอบแนวคิดของ Victor Turner (1967)

ผู้เข้าร่วมพิธี (Participants)	วัสดุที่ใช้ (Objects)	พฤติกรรมและการแสดงออก (Acts/Behaviors)	คำพูดที่ใช้ในพิธี (Words)
<ul style="list-style-type: none"> - พระสงฆ์ - เพศหญิง ทั้งวัยชรา, วัยผู้ใหญ่ เป็นผู้ใหญ่ที่แต่งงานมีครอบครัวแล้ว - เพศชาย ทั้งวัยชรา, วัยผู้ใหญ่ แต่ไม่ได้ทำในส่วนของพิธีเสียดะแจะกะบาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดินเหนียว 2. กาบกล้วย, ใบตอง 3. ไม้ไฟ 4. เครื่องเซ่น 5. ทราย 6. ฐูป, เทียน 7. คอกไม้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พระสงฆ์สวดสาธยายมนต์ 2. ร้องเพลง, เต้นรำ 3. บินตุ๊กตาดินเหนียวเป็นรูปคน, สัตว์, สิ่งของ 4. กรวดน้ำ 5. พระสงฆ์ประพรมน้ำมนต์ 6. นำกะบานไปวางและแขวนบริเวณทางสามแพร่ง 7. หวานทรายรอบบริเวณบ้านและที่นา 8. รับประทานอาหารร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - คำพูดกรวดน้ำที่กล่าวถึงบุคคล, สัตว์, สถานที่ ที่มีอยู่ในชีวิตจริงและอยู่ในอุดมคติความเชื่อ

ข้อมูลที่น่าสนใจบรรยายแสดงให้เห็นมาจากการสัมภาษณ์บุคคลทั้งหมด 17 คน และการสังเกตของผู้ศึกษาเอง ต่อไปนี้เป็นรายชื่อของบุคคลที่ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.	นางชม ทองอ่อน	อายุ 93 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 6 ตุลาคม 2534
2.	นางมุก ดนตรี	อายุ 86 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 22 ตุลาคม 2534
3.	นางกล้าย สาระเกษตวัน	อายุ 80 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 20 ตุลาคม 2534
4.	นางเมียง ทองงาม	อายุ 75 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 21 ตุลาคม 2534
5.	นายขาว ใต้ขนาด	อายุ 74 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 21 ตุลาคม 2534
6.	นางทวี ใต้ขนาด	อายุ 73 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 21 ตุลาคม 2534
7.	นายเชื้อ ป้อมศิลา	อายุ 72 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 20 ตุลาคม 2534
8.	นางทองม้วน บุญเสริม	อายุ 69 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 22 ตุลาคม 2534
9.	นายสมคิด (ฟอง) ป้อมศิลา	อายุ 68 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 23 ตุลาคม 2534
10.	นายชลอ อัดตะสาระ	อายุ 67 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 21 ตุลาคม 2534
11.	นางอุทัย ป้อมศิลา	อายุ 64 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 20 ตุลาคม 2534
12.	นางชิ้น หาบุญดี	อายุ 64 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 22 ตุลาคม 2534
13.	นางลออ วรณการโสมณ	อายุ 63 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 24 ตุลาคม 2534
14.	นางเชื่อม พุ่มพฤษ์	อายุ 63 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 22 ตุลาคม 2534
15.	นางบุญชู อัดตะสาระ	อายุ 56 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 21 ตุลาคม 2534
16.	พระครูมงคลประสาธน์	อายุ 51 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 19 ตุลาคม 2534
17.	นางพัน ป้อมศิลา	อายุ 65 ปี	สัมภาษณ์เมื่อ 25 ตุลาคม 2534
18.	นายล้อม เฟื่องแก้ว		สัมภาษณ์เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2534